

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹਲੀਮੀ ਰਾਜ (1469-1716 ਈ.)

ਤਾਜਕਿ ਗੁਰੂ ਚਲਾਇਆ ਸਚੁ ਕੋਟੁ ਸਤਾਈ ਨੀਵ ਦੇ ॥
(ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਨੀਂਹ ਉੱਤੇ ਵਸ ਮਲੇ ਸਿਰੇ ਸਾਧੀਆਂ ਕੀਰੇ)
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਕ: 966

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਸਿੱਕਾ (੨)

ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜਧਾਨੀ

ਦੇਸ਼-ਦੇਸ਼ੀ - ਏਕ ਨਿਰ-ਭੈ - ਹੋਸ਼ਰਤਿ ਕੇ ਦਿਰੰਗ ਯਾਤਰਤ ਅਯ ਨਾਨਕ - ਭੁਖਿ

ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

+91-7015704500

www.lohgarh.com

Follow us

lohgarhkhalsarajdhani

सड़क का मार्ग से शरीर
 और विश्व व्यापार
 (1700-1718 सी.)

प्रदेशों में सर्वोच्च शक्ति का साधन के रूप में देखा जाने लगा था। इस दौरान भारतियों के मुख्य सहायक सिद्धिवासी राजा अजमेर, दिल्ली, अजमेर और मुल्तान से प्रशासी दिल्ली, सिंधु विश्व सिंधु (सिंधु), सिंधु, मालवा, कच्छ, सिंधु, मालवा, कच्छ और गुजरात से अन्य शक्तिशाली राजाओं में प्रतीति का साधन के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था।

सड़क का मार्ग - व्यापार - सिंधु

सड़क का मार्ग व्यापार के साधन के रूप में देखा जाने लगा था। इस दौरान भारतियों के मुख्य सहायक सिद्धिवासी राजा अजमेर, दिल्ली, अजमेर और मुल्तान से प्रशासी दिल्ली, सिंधु विश्व सिंधु (सिंधु), सिंधु, मालवा, कच्छ, सिंधु, मालवा, कच्छ और गुजरात से अन्य शक्तिशाली राजाओं में प्रतीति का साधन के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था।

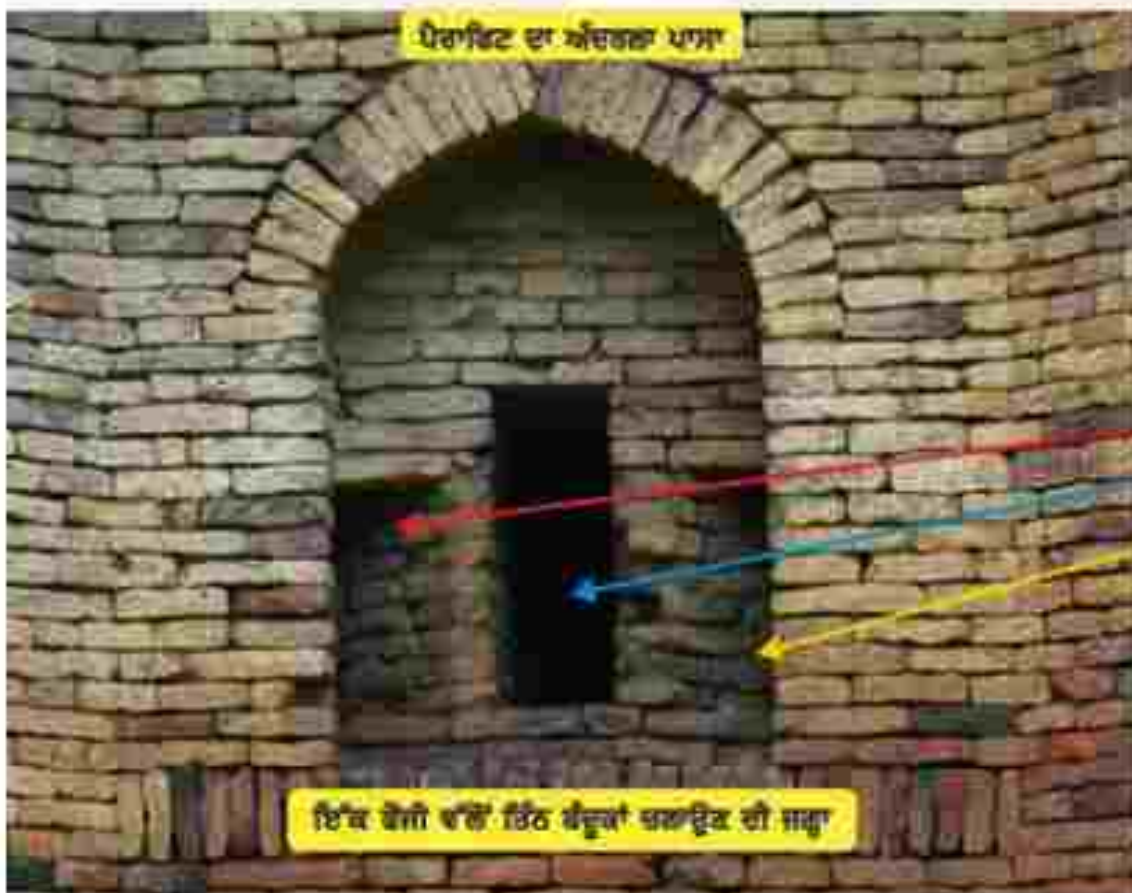
सड़क - सिंधु का व्यापार

सड़क से सिंधु का व्यापार के साधन के रूप में देखा जाने लगा था। इस दौरान भारतियों के मुख्य सहायक सिद्धिवासी राजा अजमेर, दिल्ली, अजमेर और मुल्तान से प्रशासी दिल्ली, सिंधु विश्व सिंधु (सिंधु), सिंधु, मालवा, कच्छ, सिंधु, मालवा, कच्छ और गुजरात से अन्य शक्तिशाली राजाओं में प्रतीति का साधन के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था। इस सिंधु सिंधु के रूप में देखा जाने लगा था।

ਸਿੱਖ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਦਾ ਬਲੂ-ਪ੍ਰਿੰਟ (ਰੂਪ-ਰੇਖਾ)

ਦੁਰਮਨ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਉੱਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਫੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲ ਪਾਉਂਡਰ (ਬਲੂਗਰ) ਕੈਨੋਨ (ਟੋਪੋਲੋਨੀ) ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ (ਬਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ) ਕਾਰੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲੂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਿਲਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਉਸਦਾ ਚੌਥਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉੱਘਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪਾਉਂਡਰ (ਬਲੂਗਰ) ਕੈਨੋਨ ਦੀ ਕੈਨੋਨਿਕ ਵਲੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਹਰ ਸਿਲ੍ਹਾ ਕੋਲੋਂ ਅੱਠ ਗੰਢਾਂ (ਬੋਰ) ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਫੰਗੂ (ਸੈਲਟੀਅਕਸ) ਨਾਲ ਵਿਚੋਖਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 35 ਫੁੱਟ ਦੂਰਾਈ 'ਤੇ ਖੱਬੇ ਲਾ। ਇਹ ਫੰਗੂ (ਸੈਲਟੀਅਕਸ) ਦੀ ਆਧਾਰ ਤਲ (ਬੋਰ) ਦਾ ਖੱਬਾ 'ਤੇ 24 ਮੀਟਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਵੀ 24 ਮੀਟਰ ਦੀ ਟੋਲ ਹੈ ਜੋ 24 ਮੀਟਰ ਵੱਡਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਆਰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ (ਕੈਨੋਨ ਵਾਲ) ਦੀ ਹਰੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ, ਜਿਸ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਡਿਟ (ਪਾਰਡੀਟ) ਨਾਲ ਫੰਗੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਖੱਬਾ ਹੋ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਰਡੀਟ (ਚੌਕ) ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਚੌਕ, ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਿੰਨ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਡਿਟ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੈਰਾਡਿਟ ਦੀ ਕੋਲ ਬਣਾਉਣ ਲਾ, ਜੋ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਕੋਲੋਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਫੇ ਦੀ ਸਲ ਨਹਾਨੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅੰਦਰ ਪੈਰਾਡਿਟ ਦੇ ਖਾਨੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਸਪਾਸ ਆਸਪਾਸ ਨਾਲ ਆਸਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੈਰਾਡਿਟ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਲੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਖੇ ਕੋਲੋਂ ਕੇ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੇ ਪੈਰਾਡਿਟ (ਚੌਕ) ਦੇ ਖਾਨੇ ਪਾਸੇ, ਕੈਨੋਨਿਕ (ਚੌਕ) ਵਿੱਚ, ਚੌਕ-ਚੌਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਚੌਕ) ਅਤੇ ਪੈਰਾਡਿਟ (ਚੌਕ) ਅੰਦਰ ਖਾਸ, ਅੰਦਰ ਵਿੱਚ। ਮੀਟਰ ਫੋਟਾ ਅਤੇ 1.5 ਮੀਟਰ ਪੈਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫੋਟਾ ਖਾਨੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿੱਚ (ਚੌਕ) ਫੋਟਾ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਕਦਾ ਸੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਲੋਂ ਕੈਨੋਨਿਕ ਇੱਕ ਮੀਟਰ

ਸਿੱਖ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਦਾ ਬਲੂ-ਪ੍ਰਿੰਟ (ਰੂਪ-ਰੇਖਾ)

ਜ਼ੀਰੋ ਪੜ੍ਹੀ ਕਰੀਬ ੨੦੦ ਮੀਟਰ (ਰੋਕਾਈਜ਼ਨ ਵਿਧੀਕਿਟ)। ਇਹ ਜ਼ੀਰੋ ਕਰੀਬ ੨੦੦ ਮੀਟਰ ਹੈ। ਕਰੀਬ ੨੦੦ ਮੀਟਰ ਸਿੱਖ ਗੱਦੀ ਇਹ ਗੱਦੀ ਸਿੱਖ ਅਸਥਾਨੇ ਨਾਲ ਦੁਰਬਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸੁਖੇ ਸਥ। ਸਿੱਖ ਆਗਾਏ ਨੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸੁਰੂ ਪ੍ਰਭਾਨ ਕਰੀਬ ੨੦੦ ਮੀਟਰ ਕੰਟਰਾ ਬਣਾਉਣ ਕੀ ਹੁਕਮਤ ਕੀ ਗੁਰੂਗੱਦੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਸਿੱਖੀਆਂ ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਸਥਾ ਕਿ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਠੀਕੀ ਕੰਪਾਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਅਸਥਾਨੀਆਂ ਕੰਟਰਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਬੰਬ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਣ।

ਇਸ ਕੇ ਇਕੱਠਾ, ਕਿਉਂ ਕੇ ਅੱਠੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸੁਰਤਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਬੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਰਨੀਆਂ ਵੇਰ ਕੇ ਦੁਰਮਿਆ ਦਾ ਪੱਠ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਕਰੀ ਫੁਰਕ ਕੇ ਪੱਠ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਕਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਰਤਾਂ ਕਿਉਂਕੇ ਦੂਰੀ ਕਣ ਵਿਭਿੰਨ ਨਾਲ ਵੱਖੀ ਗੱਦੀ ਕੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਕੋਂ ਕਰਸੀਆਂ ਨਾ ਕਰੇ। ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੋਲ ਕਰਕੇ ਕਰਾਈਆਂ ਕਰਾਈਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਭਿੰਨੀਆਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ। ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕੇ ਵੀ ਅਕੁਰ ਸਰਾਬੀਆਂ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁਰਬਲ ਦੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਲੀਜ਼ਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਲ ਵੱਖ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਗਿੱਲੀ। ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਦੂਰੀ ਨਾਲ ਸਥਾਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤਰ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਭਿੰਨ ਸਥਾਨਾਂ ਕਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਰਤਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਵੱਖੀਆਂ ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਸਥਾਨ, ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣੀਆਂ ਸਥਾਨ। ਇਹ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਬੀਆਂ, ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅਤੇ ਦੂਰ ਸਿੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰਾਈਆਂ ਸਥਾਨ। ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਗੁਰੂਗੱਦੀਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਅਸਥਾਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅਸਥਾਨ ਵਿਭਿੰਨ ਅਸਥਾਨਾਂ ਕੇ ਕੇ ਸਿੱਖੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸੁਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸਾਹਿਬੀਆਂ ਸੀ।